

I. М. Сопілко,
кандидат юридичних наук,
доцент,
М. М. Великанова,
кандидат юридичних наук

**ВСЕУКРАЇНЬСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ МОЛОДИХ УЧЕНИХ І СТУДЕНТІВ
«АЕРО-2011. ПОВІТРЯНЕ І КОСМІЧНЕ ПРАВО»
(24 листопада 2011 р., м. Київ)**

У транспортній системі України важливу роль відіграє авіаційний транспорт, який є невід'ємною і водночас автономною ланкою цієї системи. У той же час, авіатранспорт є і найбільш вразливою складовою транспортної системи, і становить джерело підвищеної небезпеки. Ось чому належне забезпечення безпеки в галузі цивільної авіації має пріоритетне значення. Адже Конституція України в ч. 1 ст. 3 проголошує людину, її життя і здоров'я, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю, а згідно ч. 1 ст. 16 Закону України «Про транспорт», підприємства транспорту зобов'язані забезпечувати безпеку життя і здоров'я громадян, безпеку експлуатації транспортних засобів, охорону навколишнього природного середовища. В Указі Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення безпеки авіації України» наголошується, що забезпечення безпеки авіації є першочерговим завданням державного регулювання діяльності авіації України.

Будь-які правопорушення, які вчиняються на повітряному транспорті негативно впливають і посягають на безпеку цивільної авіації. Україна, як член ІКАО і держава реєстрації цивільних повітряних суден, держава розробника і виробника авіаційної техніки, держава експлуатанта взяла на себе зобов'язання забезпечувати безпеку цивільної авіації.

За даними ІКАО, відносні показники рівня безпеки польотів у вітчизняній галузі цивільної авіації значно гірші від середніх загальносвітових показників. За останні десять років страхові компанії відшкодували збитків від авіаційних подій на суму понад 160 млн. гривень.

Істотні зміни відбулись у системі державного регулювання діяльності цивільної авіації, а також у структурі управління як галузі цивільної авіації в цілому, так і окремих суб'єктів авіаційної діяльності, що призвело до зниження ефективності здійснення нагляду з боку держави за їх діяльністю. Прагнення авіаперевізників отримувати додаткові прибутки призводить до порушення правил безпеки польотів,

норм робочого часу та умов відпочинку екіпажів.

Забезпечення належного рівня громадської безпеки і порядку в галузі авіаційного транспорту має досить важливе значення з урахуванням того, що цей вид транспорту пов'язаний з переміщенням повітрям великої кількості людей та значних вантажопотоків. Важливою складовою забезпечення безпеки цивільної авіації є її адміністративно-правове забезпечення.

Необхідною умовою нормальної і безпечної діяльності авіаційного транспорту є належне забезпечення безпеки цивільної авіації в цілому, і засобами правового захисту, зокрема. Важливе значення для досягнення цієї мети має застосування комплексних підходів до врегулювання відносин у аерокосмічній сфері та стимулювання розвитку наукових досліджень і впровадження їх результатів.

Проблемам розвитку правового забезпечення аерокосмічної галузі в незалежній Україні і були присвячені доповіді учасників Всеукраїнської конференції молодих учених і студентів «Аеро-2011. Повітряне і космічне право», організаторами якої виступили Юридичний інститут Національного авіаційного університету, Інститут законодавства Верховної Ради України, Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва Національної академії правових наук України, Юридичний факультет Запорізького державного університету, Національний центр аерокосмічної освіти молоді ім. О.М.Макарова, Відкритий міжнародний університет розвитку особистості людини «Україна».

Робота конференції здійснювалася у формі пленарного та секційних засідань.

На пленарному засіданні із привітальним словом до присутніх звернулися директор Юридичного інституту Національного авіаційного університету, кандидат юридичних наук, доцент Сопілко Ірина Миколаївна, проректор з навчально-виховної роботи Козачок Ярослав Вікторович, директор Інституту законодавства Верховної Ради України, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної

академії наук України, академік Національної академії правових наук України Копиленко Олександр Любимович та директор Інституту міжнародної організації цивільної авіації (ІСАО), заслужений працівник вищої школи України, координатор впровадження стандартів ІСАО, професор Національного авіаційного університету Сулова Галина Андріївна. Із доповідями виступили: президент міжнародного жіночого правозахисного центру «Ла Страда-Україна», народний депутат V скликання, доктор юридичних наук, професор К. Б. Левченко, президент видавничого концерну «Юрінком Інтер», доктор юридичних наук, професор В. С. Ковальський, заступник директора Київського філіалу Національного центру аерокосмічної освіти молоді імені А. М. Макарова В. М. Федоров, суддя Вищого адміністративного суду України, кандидат юридичних наук М. І. Смокович, голова Національної експертної комісії України з питань захисту суспільної моралі, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України В. В. Костицький, начальник відділу організації експлуатації управління спеціальних програм Державного космічного агентства України К. П. Волох, начальник кафедри теорії держави і права Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор С. Д. Гусарев, виконавчий директор Всеукраїнської профспілки пілотів О. А. Капустинський.

У роботі Всеукраїнської конференції молодих учених і студентів «Аеро-2011. Повітряне і космічне право» взяли участь 191 молодих науковців та студентів. Серед учасників конференції були представники із 12 регіонів України (Автономної республіки Крим, Київської, Донецької, Івано-Франківської, Львівської, Чернігівської, Запорізької, Харківської, Херсонської, Хмельницької, Чернівецької, Тернопільської областей).

Загалом, на конференції було представлено 23 навчальних закладів та 4 установи, що здійснюють практичну діяльність у сфері юриспруденції, зокрема: судові органи, Центр інтелектуальної власності та передачі технологій, Всеукраїнська профспілка пілотів та юридична консультація.

Після пленарного засідання учасники конференції продовжили свою роботу в семи наукових секціях:

1) Державно-правове регулювання розвитку вітчизняної аерокосмічної галузі: історико-теоретичний аспект (голова – професор І. Л. Бородин);

2) Конституційні та адміністративно-правові засади повітряного і космічного права (голова – професор В. К. Колпаков);

3) Особливості розслідування злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту (голова – професор С. Я. Лихова);

4) Цивільно-правові питання регулювання перевезень (голова – доцент Н. В. Філик);

5) Проблеми формування та перспективи розвитку повітряного та космічного права (голова – професор В. В. Назаров);

6) Господарсько-правове регулювання відносин в сфері використання повітряного простору (голова – доцент Н. М. Корчак);

7) Україна – НАТО: правові засади співробітництва в авіаційній та ракетно-космічній сферах (голова – професор Р. А. Калюжний).

Учасники конференції дійшли до розуміння того, що цілком безперечним є той факт, що дослідження і використання космічного простору стало видатним досягненням минулого століття, яке ознаменувало перехід практичної діяльності людства на якісно новий, включаючи і позаземний рівень. На сьогоднішній день діяльність у сфері аерокосмічної галузі є важливим фактором сталого розвитку суспільства, показником рівня науково-технічного потенціалу держави, ефективним інструментом забезпечення її інтересів у галузі науки, оборони, природокористування, телекомунікацій тощо.

У транспортній системі України важливу роль відіграє авіаційний транспорт, який є невід'ємною і водночас автономною ланкою цієї системи. У той же час, авіатранспорт є і найбільш вразливою складовою транспортної системи, і становить джерело підвищеної небезпеки. Ось чому належне забезпечення безпеки в галузі цивільної авіації має пріоритетне значення.

На думку учасників конференції нові умови співпраці вимагають теоретичної розробки питань відповідальності в космічній діяльності, ефективних процедур врегулювання спорів, відшкодування шкоди. Надзвичайно важливим є правове врегулювання на рівні національного законодавства питань здійснення контролю за діяльністю національних суб'єктів з метою забезпечення дотримання вимог міжнародного космічного права.

Вирішення зазначених проблем має велике значення для космічних держав, у тому числі й України, яка посідає серед них одне з провідних місць, проводить активну правотворчу роботу щодо створення національного космічного законодавства.

Також відзначалося, що рівень гармонізації національного космічного права перебуває в прямій залежності від якісного стану відповідних конституційних та адміністративно-правових систем. Гармонізація цих систем зумовлена

принципом пріоритету норм національного права. Під цим кутом зору гармонізації потребують як космічно-правова термінологія, так і зміст зазначених правових систем.

Учасниками зверталася увага на те, що повітряний простір є важливим стратегічним ресурсом з комерційної точки зору. Внутрішній ринок авіаційних перевезень на сьогодні перебуває у стані своєї активізації. Водночас, серед принципів повітряного права України виокремлюється принцип «відкритого неба», який є віддзеркаленим відображенням глобалізації авіатранспортної галузі та виражається у формуванні стратегічних альянсів

авіакомпаній. При цьому вітчизняні авіакомпанії зможуть нарівні конкурувати з іноземними за умови приєднання України до угоди «Про відкрите небо», яка підписана країнами – членами ЄС.

Результатом Всеукраїнської конференції молодих учених і студентів «Аеро-2011. Повітряне і космічне право» стали сформульовані у ході наукової дискусії пропозиції щодо удосконалення правотворчої та правозастосовної діяльності держави в аерокосмічній галузі, що загалом матиме позитивний вплив на розвиток суспільних відносин.